

PRISTOJNOSTI SODIŠČA EVROPSKE UNIJE

To besedilo obravnava pristojnosti Sodišča Evropske unije, ki ga sestavljata dve sodišči, in sicer [Sodišče](#) in [Splošno sodišče](#). Sodišče nudi različne vrste dostopa do sodnega varstva, kot določajo člen 19 Pogodbe o Evropski uniji (PEU), člani od 251 do 281 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), člen 136 pogodbe Euratom in protokol št. 3 o statutu Sodišča Evropske unije, ki je priložen Pogodbama.

SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

A. Neposredni postopki proti državam članicam ali instituciji, organu, uradu ali agenciji Evropske unije.

Sodišče razsodi v postopkih proti državam ali institucijam, ki niso izpolnile svojih obveznosti po pravu EU.

1. Postopki proti državam članicam zaradi neizpolnitve obveznosti

Te postopke začne:

- Komisija po predhodnem postopku (člen 258 PDEU), v katerem lahko država predloži svoje pripombe in obrazloženo mnenje ([1.3.8.](#));
- ali država članica proti drugi državi članici, potem ko je zadevo predložila Komisiji (člen 259 PDEU).

Vloga Sodišča:

- potrditi, da država ni izpolnila svojih obveznosti. V tem primeru mora država nemudoma prenehati kršitve.
- Če Sodišče, potem ko Komisija sproži nov postopek, ugotovi, da država članica njegove sodbe ni izvršila, ji lahko naloži denarno kazen (fiksni pavšalni znesek in/ali periodično denarno kazen), višino zneska pa določi na podlagi predloga Komisije (člen 260 PDEU).

2. Postopki proti institucijam Evropske unije zaradi ničnosti in zaradi opustitve ukrepanja

Zadeva: primeri, ko tožnik zahteva, da se ukrep, ki naj bi bil v nasprotju s pravom EU, razglasi za ničnega (ničnost: člen 263 PDEU), ali primeri kršitve prava EU, ko institucija, organ, urad ali agencija opusti ukrepanje (člen 265 PDEU).

Predlagatelji: postopke lahko sprožijo države članice, same institucije oziroma vsaka fizična ali pravna oseba, če se nanašajo na ukrep (zlasti uredbo, direktivo ali sklep), ki ga sprejme institucija, organ, urad ali agencija in je naslovljen nanje.

Vloga Sodišča: Sodišče akt razglasi za ničnega ali ugotovi, da je bilo opuščeno ukrepanje. V tem primeru mora odgovorna institucija sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča (člen 266 PDEU).

3. Drugi neposredni postopki

Splošno sodišče je na prvi stopnji pristojno za vse postopke iz členov 263, 265, 268, 270 in 272 PDEU. Pred Sodiščem je treba vložiti le tožbe zoper sklepe Komisije, s katerimi se naložijo kazni gospodarskim družbam (člen 261), ter tožbe, za katere to določa [Statut Sodišča](#) (spremenjen z Uredbo (EU, Euratom) št. 741/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. avgusta 2012, z Uredbo (EU, Euratom) 2015/2422 z dne 16. decembra 2015 in z Uredbo (EU, Euratom) 2016/1192 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016). Člen 51 statuta Sodišča določa, da je z odstopanjem od pravila iz člena 256(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije Sodišče pristojno za tožbe iz členov 263 in 265 Pogodbe o delovanju Evropske unije pridržana za Sodišče, ki jih katera od držav članic vložijo zoper:

- akt Evropskega parlamenta ali Sveta ali obeh institucij, kadar odločata skupaj, ali zoper opustitev ukrepanja s strani navedenih institucij, razen za:
 - sklepe, ki jih Svet sprejme na podlagi tretjega pododstavka člena 108(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije,
 - akte Sveta, sprejete na podlagi uredbe Sveta o ukrepih trgovinske zaščite v smislu člena 207 Pogodbe o delovanju Evropske unije,
 - akte Sveta, s katerimi Svet uresničuje izvedbena pooblastila v skladu s členom 291(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije;
- ukrepanje ali opustitev ukrepanja Komisije na podlagi člena 331(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Sodišču je pridržana pristojnost tudi za tožbe na podlagi istih členov, ki jih vložijo institucija Unije zoper akt Evropskega parlamenta in Sveta ali obeh, kadar odločata skupaj, Komisije ali Evropske centralne banke ali opustitev ukrepanja s strani teh institucij.

B. Posredni postopki: vprašanje veljavnosti, postavljeno na nacionalnem sodišču (člen 267 PDEU – predhodno odločanje)

Nacionalna sodišča običajno sama uporabijo pravo Unije v primerih, ki to zahtevajo. Če pa se pred nacionalnim sodiščem ali tribunalom pojavi vprašanje razlage prava, lahko sodišče zaprosi za predhodno odločanje Sodišča EU. Če gre za sodišče najvišje stopnje, mora to sodišče obvezno posredovati vprašanje Sodišču. Nacionalno sodišče predloži vprašanje/-a o razlagi ali veljavnosti določb prava EU, navadno v obliki sklepa sodišča, v skladu z nacionalnimi procesnimi določbami. Sodno tajništvo zahtevo vroči strankam v nacionalnem postopku ter državam članicam in institucijam Evropske unije. Ti lahko v dveh mesecih Sodišču EU predložijo svoje pisne pripombe.

C. Pristojnosti na drugi stopnji

Sodišče je pristojno tudi za obravnavanje pritožb na sodbe in sklepe Splošnega sodišča, omejenih na pravna vprašanja. Pritožbe nimajo odločilnega učinka.

Če je pritožba dopustna in utemeljena, Sodišče EU razveljavi sodbo Splošnega sodišča in samo odloči v zadevi ali pa mora zadevo vrniti Splošnemu sodišču, ki je na to odločitev vezano.

DOSEŽKI

Sodišče Evropske unije se je izkazalo za zelo pomemben dejavnik – nekateri bi rekli celo za gonilno silo – evropskega povezovanja.

A. Splošno

Sodba z dne 5. februarja 1963 v zadevi Van Gend & Loos je uvedla načelo, da se pravo Skupnosti neposredno uporablja na sodiščih držav članic. Podobno je bila sodba z dne 15. julija 1964 v zadevi Costa proti Enel bistvena za opredelitev prava Skupnosti kot neodvisnega sistema, ki ima prednost pred nacionalnimi zakonskimi določbami. Druge pomembne odločitve, ki zadevajo varstvo človekovih pravic, vključujejo na primer sodbo z dne 14. maja 1974 v zadevi Nold, v kateri je Sodišče navedlo, da so temeljne človekove pravice sestavni del splošnih pravnih načel, ki jih varuje Sodišče (4.1.1.).

B. V specifičnih zadevah

- Prosti pretok blaga: sodba z dne 20. februarja 1979 v zadevi Cassis de Dijon, v kateri je sodišče razsodilo, da se vsak izdelek, ki je zakonito proizveden in tržen v eni državi članici, načeloma lahko da na trg katere koli druge države članice.
- Prosto gibanje oseb: v sodbi v zadevi Bosman iz leta 1995 je Sodišče navedlo, da je profesionalni šport gospodarska dejavnost, katere izvajanje ne morejo ovirati pravila nogometnih zvez, ki urejajo prestopne igralcev ali omejujejo število državljanov drugih držav članic.
- Zunanja pristojnost Unije: sodba AETR z dne 31. marca 1971 v zadevi Komisije proti Svetu, ki je Skupnosti priznala pravico, da sklepa mednarodne sporazume na področjih, za katera veljajo uredbe Skupnosti.
- Leta 1991 je Sodišče v zadevi Francovich in drugi oblikovalo drug temeljni koncept: odgovornost države članice do posameznikov za škodo, ki jim jo je povzročila država članica, ker ni prenesla direktive v nacionalno pravo ali tega ni storila pravočasno.
- Številne sodbe v zvezi s socialno varnostjo (zadeva Defrenne iz leta 1976 o enakem plačilu moških in žensk) ter zdravjem in varnostjo na delu (zadeva BECTU iz leta 2001).

Ena izmed največjih zaslug Sodišča je uvedba načela, da se Pogodbi ne smeta razlagati togo, temveč je treba pri tem upoštevati stanje integracije in njune cilje. To načelo je omogočilo sprejetje zakonodaje na nekaterih področjih, ki niso zajeta v posebnih določbah Pogodb, kot je na primer boj proti onesnaževanju: v zadevi Komisija proti Svetu z dne 13. septembra 2005 je Sodišče Evropski uniji dalo pooblastilo, da po potrebi sprejme kazenskopravne ukrepe za doseganje okoljevarstvenih ciljev.

Leta 2017 ob 60. obletnici podpisa pogodb v Rimu je bila na pobudo predsednika Sodišča Evropske unije in predsednikov ustavnih in vrhovnih sodišč 28 držav članic ustanovljena sodna mreža Evropske unije.

Namenjena je spodbujanju izmenjave informacij o sodni praksi med sodelujočimi nacionalnimi sodišči in Sodiščem Evropske unije. Sodišča na spletišču, do katerega dostop je omejen, objavljajo informacije o sodni praksi, ki se nanaša na pravo EU, o vprašanih, ki so jih naslovila na Sodišče Evropske unije za predhodno odločanje, ter o obvestilih in študijah.

Prvi dosežek mreže je bila ustanovitev platforme za sodelovanje (platforma sodne mreže Evropske unije), ki je na voljo v vseh jezikih EU in združuje delo sodnikov Sodišča Evropske unije in nacionalnih sodnikov v okviru njihovih dejavnosti. Sodniki imajo dostop do orodij, s katerimi lahko dajo svojo sodno prakso ter raziskovalno delo in analize na voljo svojim kolegom, da se izmenja znanje in poveča učinkovitost.

Platforma ima trenutno več kot 2000 uporabnikov z ustavnih in vrhovnih sodišč držav članic.

SPLOŠNO SODIŠČE

(1.3.9.)

A. Pristojnosti Splošnega sodišča (člen 256 PDEU)

Sodišče Evropske unije sestavljata dve sodišči, [Sodišče](#) in [Splošno sodišče](#). Sodišče Evropske unije je izključno pristojno za spore med institucijami in za tožbe, ki jih vložijo države članice zoper Evropski parlament in/ali Svet, Splošno sodišče na prvi stopnji pa je pristojno za vse druge tovrstne spore, zlasti za tožbe, ki jih vložijo posamezniki, in za tožbe držav članic zoper Komisijo.

PDEU določa, da je Splošno sodišče pristojno za obravnavanje zadev iz členov 263, 265, 268, 270 in 272 PDEU na prvi stopnji, zlasti s spodaj navedenih področij, razen kadar postopek sprožijo države članice, institucije Unije ali Evropska centralna banka (v tem primeru je Sodišče izključno pristojno – člen 51 Statuta Sodišča EU):

- tožbe za razglasitev ničnosti aktov institucij, organov, uradov ali agencij EU ali zaradi opustitve ukrepanja institucij, ki jih vložijo fizične ali pravne osebe (člena 263 in 265 PDEU);
- tožbe, ki jih proti Komisiji vložijo države članice;
- tožbe za nadomestilo škode, ki jo povzročijo institucije ali organi, uradi ali agencije EU ali njihovi uslužbenci (člen 268 PDEU);
- spore v zvezi s pogodbami, ki jih sklene Unija ali se sklenejo v njenem imenu in v katerih je izrecno določena pristojnost Splošnega sodišča (člen 272 PDEU);
- tožbe v zvezi z intelektualno lastnino, ki se vložijo proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu ali Uradu Skupnosti za rastlinske sorte;
- spore med Unijo in njenimi uslužbenci, vključno s spori med vsemi institucijami in vsemi organi, uradi ali agencijami na eni strani in njihovimi uslužbenci na drugi;

— tožbe zoper odločitve Evropske agencije za kemikalije.

Statut lahko razširi pristojnost Sodišča na druga področja.

V splošnem se je zoper sodbe Splošnega sodišča na prvi stopnji mogoče pritožiti na Sodišče Evropske unije, vendar mora biti pritožba omejena na pravna vprašanja.

B. Predhodno odločanje

Splošno sodišče je pristojno za odločanje o vprašanjih, predloženih v predhodno odločanje (člen 267 PDEU), na posebnih področjih, določenih s statutom (člen 256(3) PDEU). Vendar glede na to, da doslej v statut še niso bile vključene določbe v zvezi s tem, je Sodišče Evropske unije edino pristojno za odločanje o vprašanjih v postopku predhodnega odločanja.

C. Pristojnost za pritožbe

Na sodbe Splošnega sodišča se je mogoče v roku dveh mesecev pritožiti na Sodišče Evropske unije, vendar mora biti pritožba omejena na pravna vprašanja.

SODIŠČE ZA USLUŽBENCE EVROPSKE UNIJE

S 1. septembrom 2016 so se spori med Unijo in njenimi uslužbenci prenesli na Splošno sodišče ([1.3.9.](#)), kar pomeni razpustitev Sodišča za uslužbence Evropske unije, ustanovljenega leta 2004. Z Uredbo (EU, Euratom) 2016/1192 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o prenosu pristojnosti za odločanje o sporih med Evropsko unijo in njenimi uslužbenci na prvi stopnji na Splošno sodišče je bil tako razveljavljen Sklep Sveta 2004/752/ES, Euratom, o ustanovitvi Sodišča za uslužbence Evropske unije. Zadeve, ki so bile 31. avgusta 2016 na Sodišču za uslužbence Evropske unije še nerešene, so se s 1. septembrom 2016 prenesle na Splošno sodišče, ki je nadaljevalo obravnavo teh zadev v stanju, v kakršnem so bile na ta dan, saj so zanje še nadalje veljale postopkovne določbe, ki jih je sprejelo Sodišče za uslužbence. Če bi bila zadeva prenesena na Splošno sodišče po obravnavi, bi se ustni del postopka ponovno odprl.

Določena je bila prehodna ureditev glede pritožb, ki so se obravnavale ob prenosu pristojnosti 1. septembra 2016 ali so se zoper odločbe Sodišča za uslužbence vložile pozneje. Splošno sodišče je še naprej pristojno za obravnavo in odločanje o navedenih pritožbah. Prav tako se morajo za te pritožbe še naprej uporabljati členi 9 do 12 Priloge I k statutu Sodišča.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament in Sveta lahko v skladu s členom 257 PDEU po rednem zakonodajnem postopku ustanovita specializirana sodišča, pridružena Splošnemu sodišču in pristojna za obravnavanje nekaterih vrst tožb ali postopkov s specifičnih področij na prvi stopnji in odločanje o njih. Parlament in Svet odločata z uredbami, sprejetimi na predlog Komisije po posvetovanju s Sodiščem ali na zahtevo Sodišča po posvetovanju s Komisijo.

Poleg tega lahko po rednem zakonodajnem postopku spremenita določbe statuta Sodišča Evropske unije, ki je v skladu s členom 281 PDEU določen v posebnem protokolu.^[1]

Parlament je ena izmed institucij, ki je lahko v skladu s členom 263 PDEU stranka v postopku pred Sodiščem.

Udo Bux
05/2019

[1]Uredba (EU, Euratom) No 741/2012 z dne 11. avgusta 2012, Uredba (EU, Euratom) 2015/2422 z dne 16. decembra 2015 in Uredba (EU, Euratom) 2016/1192 z dne 6 julija 2016 Evropskega parlamenta in Sveta.

